નાટક સમયસાર

શિબિર-૧૮ સંવર દ્વાર (છંદ ૧-૧૧)

પ્રવચન-૧ તા. ૨૧-૮-૨૫ સવાર

Episodes 191 - 193

Episode 191

આગમ અને અધ્યાત્મ

આગમ - અધ્યાત્મ

* આગમ ______ અધ્યાત્મ

૧) જૈન ધર્મ જાણવો - આત્માને જાણવો
૨) વિષય છ દ્રવ્ય - સ્વ દ્રવ્ય (આત્મા)
૩) છ દ્રવ્ય - હું ૭મું દ્રવ્ય

૪) જ્ઞેય હેય ઉપાદેય - ઉપાદેય
૫) નિશ્ચય / વ્યવહાર - શુદ્ધ નિશ્ચયનયની પ્રધાનતા
૬) ભેદ / સંજોગો - અભેદ / અસંયોગી

૭) દ્રવ્ય / પર્યાય - પર્યાયથી ભિન્ન દ્રવ્ય
૮) સંખ્યા અનંત - એક
૯) વસ્તુવ્યવસ્થા સિદ્ધિ - આત્મસ્વરૂપની સિદ્ધિ

૧૦) જિજ્ઞાસા સંતોષ - પ્રયોજનભૂત
૧૧) પ્રેરણા of આત્મા - પોષણ
૧૨) Eg. મોસંબી - only રસ

૧૩) જડને પુદ્ગલ - રાગને પણ પુદ્ગલ
૧૪) બીજાને પણ જીવ - બીજાને અજીવ
૧૫) પુણ્ય-પાપ જુદાં - સમાન

૧૬) હિંસા / killing - હિંસા / ભાવમરણ

* આગમમાં અપ્રયોજનભૂત વાત કેમ છે?

૧) જૈન દર્શન સમજવા
૨) જિજ્ઞાસા સંતોષવા
૩) આદર કરવો
૪) સાધક - અધ્યાત્મને પ્રાથમિકતા

મિથ્યા તત્ત્વશ્રદ્ધા

* નવ તત્ત્વ

- જીવ અજીવનું = તત્ત્વનું જ્ઞાન
- બાકીનાં પાંચનું = understand મોક્ષમાર્ગ

* મિથ્યાદશાના કારણે જીવ-અજીવમાં ભૂલ

- હું આત્મા છું - અબોધ
- હું શરીર છું - મિથ્યાબોધ

* જીવની ભૂલ

- કાં તો પરમાં - કાં તો પર્યાયમાં
- દેહમાં - રાગમાં (અહં-મમભાવ)

* સુખ-દુઃખ - શું કારણ છે?

- ઉપાદાન-નિમિત્તનું contribution
- Eg. Mess - Accuse Blame Complain

* દારૂના નશામાં - માતાને પત્ની તેમ
મોહના નશામાં

- ભૂખ શરીરમાં - દુઃખ મનમાં - વેદન આત્મામાં
- ભૂખ + કષાય = દુઃખ

* અનાદિની બેહોશી (મિથ્યાત્વ) + કુગુરુ થકી બેહોશી (મિથ્યાત્વ)

- આસ્રવ - સંવર - નિર્જરા - મોક્ષ બાબત
- Eg. ગંગામાં નહાવાથી મોક્ષ થાય - ફિસલ જાને સે હોતા હૈ
- આત્માની સંભાળ રાખવાથી થાય

* જે પ્રમાણે વેદે - તે પ્રમાણે ઉદય

- વ્યવહારદષ્ટિથી = અનુકૂળ (પુણ્ય) પ્રતિકૂળ (પાપ)
- સામગ્રી ખરાબ કે ભાવ ખરાબ

* રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાનને ખરાબ નથી માનતો

- પરિસ્થિતિને સારી-ખરાબ માને છે
- પરિસ્થિતિ because of અઘાતી કર્મો - આત્માને ઘાત નથી કરતી

* તપથી નિર્જરા - ઈચ્છારોધન

- ઉપવાસાદિ માત્ર તેમાં નિમિત્ત છે
- શુભાશુભ both are બંધ

Episode 192

છંદ ૧

પ્રતિજ્ઞા

આસ્રવનું વર્ણન કર્યું

* આસ્રવનો અધિકાર
  - જેમ હતો તેમ કહ્યો
  - યથાર્થ વર્ણન કર્યું

* રાગ-દ્વેષ-મોહ તે ભાવાસ્રવ

  કાર્મણ વર્ગણારૂપ પુદ્ગલોનું
  આકર્ષિત થવું તે દ્રવ્યાસ્રવ

* ક્રિયા તો ૧૩મા સુધી
  - નિરાસ્રવી at 4th
    મિથ્યાત્વની અપેક્ષાએ

* સમ્યગ્દૃષ્ટિ અવ્રતી છતાં નિરાસ્રવી
  - Means મિથ્યાત્વ અને અનંતાનુબંધી
    જ આસ્રવ

* સમ્યગ્દૃષ્ટિનું ચારિત્ર
  - મિથ્યા ચારિત્ર નથી કહેવાતું
  - પણ અચારિત્ર કહેવાય છે

* સ્વરૂપસ્થિરતા જ ઇચ્છે
  - ફળની ઇચ્છા નહીં
  - Eg. ચક્રવર્તી સાથે લગ્ન - પછી ઝૂંપડી કેમ?

* Eg. ઝૂંપડીમાં રહેતો હોય
  - તોપણ 5 Star hospitalમાં
    રહેવાનું પસંદ ન કરે

* બન્નેના ભોગમાં તફાવત છે
  - Eg. રોગી - રુચિ ન હોવા છતાં
    ઔષધિસેવન (આસક્તિ વિના કર્મ ભોગવે)

* મિથ્યાત્વના સંવર પછી
  - અનુક્રમે અવિરતિ / પ્રમાદ / કષાય / યોગ
  - અજ્ઞાનીને નિર્જરા છે - નિર્જરાતત્ત્વ નથી
    કારણ કે નવો બંધ થતો રહે

હવે સંવરનું સ્વરૂપ

* હવે સંવરના સ્વરૂપનું વર્ણન
  - કરું છું તેને હે ભવ્યો
  - પ્રેમથી સાંભળો

* સંવર ધર્મ છે
  - તેનું સ્વરૂપ કહીશું
  - ધર્મનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કહીશું

* સંવર અધિકાર = ભેદજ્ઞાન અધિકાર
  - આત્મામાં વિકારની ઉત્પત્તિ રોકવી
  - અથવા અનુત્પન્ન હોવું

* શુદ્ધાત્માના આશ્રયથી
  - શાંતિ અને વીતરાગી પર્યાય હોવી
    તેનું નામ સંવર છે

* Eg. ૩૩ સાગર in સર્વાર્થસિદ્ધ
  - Do આત્મચર્ચા but
    ગુણસ્થાનક don't change

* Eg. સમ્યગ્દૃષ્ટિ તિર્યંચ does લીનતા in આત્મા

  ગુણસ્થાનક changes from 4 to 5

* Eg. સ્વપ્ન / સત્ય - no difference
  Only આંખ બંધ - આંખ ખુલ્લી

  But જ્ઞાની feels world is a dream

* Eg. Sandcastles
  - અજ્ઞાની sees castles
  - જ્ઞાની sees sand

* Eg. Narsinh Mehta said
  - જાગીને જોઉં તો
    જગત દીસે નહીં

Episode 193

છંદ ૨

જ્ઞાનરૂપ સંવરને નમસ્કાર

સંવરને નમસ્કાર

* આસ્રવરૂપ યોદ્ધા

a) આત્માનું અહિત (ઘાતક) કરનાર
b) અધ્યાત્મથી રહિત (આત્માનુભવથી રહિત)
(શુભાશુભરહિત જ્ઞાયકભાવ)
અખંડપણે લોકોને ઢાંકી રહ્યો છે
- (મિથ્યાત્વ તૂટ્યું જ નથી)

* આસ્રવરૂપ મહા અંધકાર

- Eg. અખંડ ઈંડાની જેમ
જગતના બધા જીવોને
ઘેરી રહેલ છે

---

* તેનો નાશ કરવા માટે

a) ૩ લોકમાં ફેલાતા સૂર્ય
જેવો જેનો પ્રકાશ છે (ત્રણ લોક જાણવાવાળો)
b) અને જેમાં સર્વ પદાર્થો
પ્રતિબિંબિત થાય છે
c) અને પોતે જ બધા પદાર્થોના
આકારરૂપ થાય છે (જ્ઞેયાકારે પણ જ્ઞેયરૂપ નહીં)
(જાણે છે - તે રૂપ થતું નથી)

* તોપણ

- આકાશના પ્રદેશની જેમ
તેમનાથી અલિપ્ત રહે છે
- Eg. No ગંધ / colour / footprints remain

* તે જ્ઞાનરૂપી સૂર્ય
શુદ્ધ સંવરના વેશમાં છે
(Because its પર્યાય)

તેવા પ્રકાશને અમારા પ્રણામ છે

---

* તેવા આસ્રવના વિસ્તારને
દૂર કરવા / ગળી જવા માટે

જેનો વિસ્તાર બ્રહ્માંડ જેટલો છે
એવું જ્ઞાન પ્રગટ થયું છે

આસ્રવ - સંવર

* આસ્રવના વિસ્તારને દૂર કરવા

જ્ઞાનરૂપી સૂર્ય પ્રગટ થયો છે

* તે સર્વ લોકાલોકને પ્રગટ
કરનારો છે અને

બ્રહ્માંડને શોભા આપવાવાળો છે

* તેને (જેમાં) વિષે સર્વરૂપ ભાસે છે
તે સર્વરૂપે સર્વમાં દેખાય છે

અને સર્વ રૂપી વસ્તુથી
આકાશની પેઠે અલિપ્ત છે

* એવા વિજ્ઞાનરૂપી સૂર્યે

શુદ્ધ સંવરનું રૂપ ધારણ
કર્યું છે (ધરી આવ્યો છે)

* એવા સંવરને અમારા

દંડવત્ પ્રણામ / નમસ્કાર હો

---

* Eg. રામનો મહિમા બતાવવા
રાવણનો મહિમા બતાવ્યો

તેમ આસ્રવ પછી સંવરનો મહિમા

* સમ્યગ્જ્ઞાન થતાં - સંવર પ્રગટ થાય

- આસ્રવ નાશ થાય - નવો આસ્રવ પ્રગટ ન થાય
- શુદ્ધાત્માના સ્વીકારથી - સંવર પ્રગટે

* આસ્રવધારાનો નાશ થાય છે

- આકાશમાં સર્વ પદાર્થ છતાં
તેનાથી અલિપ્ત - તેમ સંવરદશા અલિપ્ત છે
- એવા આત્માની જેને રુચિ થઈ તેને દંડવત્ કરું છું

* આસ્રવનો નાશ કરવાનો છે

- સંવરને પ્રગટાવવાનો છે
- પણ સંવરને શુદ્ધાત્માથી ભિન્ન
માનવાનો છે

પ્રવચન-૨ તા. ૨૨-૮-૨૫ સવાર

Episodes 194 - 195

Episode 194

ભેદજ્ઞાનનો અફર નિર્ણય

તત્ત્વનિર્ણય

* પ્રશ્ન - સત્સંગ, વાંચન - અનુભવ કેમ નહીં
  - અંતરમાં યથાર્થ કારણ આપ્યું નથી
  - સ્વભાવ તરફનો તો આત્માનું કાર્ય થાય
* પ્રયત્ન કરે સંસારનો - માંગે આત્માનું
  પ્રયત્ન કરે રાગનો - માંગે સ્વભાવનું
  - જ્ઞાન / રુચિનો અંતર્મુખી ઉત્સાહ - મોક્ષનું કારણ છે

---

* તત્ત્વનિર્ણય - ધર્મની નક્કર ભૂમિકા
  - આત્મપ્રેમી બને - દેહનો ખ્યાલ ભૂલી જાય
  - જ્ઞાનની નિર્મળતામાં - અલ્પ કાળે મોક્ષ
    Eg. પોતાનો photo
* હું આત્મા - શુદ્ધાત્મા - ત્રિકાળી ધ્રુવ
  - વિકાર જેટલો નહીં ત્રિકાળીનો સ્વીકાર - વિકારકાળે વિકાર તરફ ન ઝૂકે
  - વિકાર ક્ષણિક પર્યાયમાં - Eg. સમુદ્રમાં મેલું મોજું
* સ્વભાવનો નિર્ણય - પર્યાયની અલ્પજ્ઞતા સ્વભાવ નથી
  - રાગ અને અપૂર્ણતા વગરનો એક જ્ઞાયકભાવ
  - Eg. બાળક - પૂર્ણ લાડવો
* વ્યવહાર - પરમાર્થ શ્રદ્ધા
  - Eg. નાણાં આપવાનો સ્વીકાર
  - નાણાં ચૂકવે (વ્યવહાર-પરમાર્થ શાહુકાર)

---

* નિર્ણય પ્રમાણે - વીર્યનો વેગ વળે
  - પુરુષાર્થની દિશા ખૂલે
  - Eg. સગપણ પછી - ઘર - ધન મારાં નથી
* પ્રવૃત્તિઓ - છતાં લક્ષ તો
  - Eg. બાપના ઘરે - લક્ષ તો સાસરાનું ઘર
  - સમાગમ - દેવગુરુ બહુમાન - સ્વ તરફ ઝુકાવ
* અફર નિર્ણય is like
  - Eg. સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી દોરો - પોતામાં પરોવ્યો
  - Eg. ઓછું અધિક આવડે વાંધો નહીં - સ્વભાવ સ્વીકાર ઝુકાવ

જ્ઞાનીની પ્રેરણા

* પ્રથમ હું આત્મા - શુદ્ધ - ત્રિકાળી
  - પર્યાયને જાણે - વિકાર એ વિભાવ છે
  - મારો સ્વભાવ નથી - મારો સ્વભાવ તો
* અફર નિર્ણયથી - રાગની હોંસ નહીં - ચૈતન્યનો ઉત્સાહ
  - Eg. વિમાન - needs નક્કર ભૂમિ - for ઉડાણ
  - વિવેકજ્યોતિથી - રાગ-દ્વેષનો ક્ષય
* વિવેકજ્યોતિથી
  - રાગ-દ્વેષ - કર્મની પરંપરા તૂટે છે
  - નિર્મળ પર્યાયની પરંપરા પ્રગટ થાય છે

---

* જ્ઞાનીના સંગે - પોષણ
  - Eg. બ્રહ્મચારી - તેવો જ સંગ - રાગને પોષણ નહીં
  - જ્ઞાનીએ છૂટા કર્યા - તેમના સંગે
* જ્ઞાની - દેહ / રાગથી તદ્દન ભિન્નપણું
  - Eg. વાણિયો / મુસલમાન પાડોશી
  - તન્મય / ભેદજ્ઞાનમાં સદા aware

---

* જ્ઞાનીનું ચિહ્ન
  - Eg. રાજા ધજાથી ઓળખાય
  - જ્ઞાનમય પરિણામથી - અસાર / અશરણ સંસારથી પાછો વળીને
* શરીરમાં કોઈ ચિહ્ન નહીં
  - શરીરની અમુક ક્રિયા વડે નહીં
  - શરીર / રાગનો કર્તા નહીં - જ્ઞાતામાત્ર

---

* જ્ઞાનીનું દર્શન - યાદ કરાવે
  - Eg. છત્રી ભૂલી ગયો - છત્રીવાળો - છત્રીનું ભાન
  - જ્ઞાનીની ઓળખાણ દર્શન - આત્માના સ્વરૂપનું ભાન
* જ્ઞાનીની નિકટતા તે
  - આત્મભાવની નિકટતા
  - ક્ષેત્રથી નિકટતા is not નિકટતા

Episode 195

છંદ ૩

ભેદવિજ્ઞાનનું મહત્ત્વ

જ્ઞાન કેવું છે?

* સંવર અધિકાર એટલે

  - ભેદવિજ્ઞાનના મહિમાનો અધિકાર

* જ્ઞાન કેવું છે?

  a) શુદ્ધ (નિર્મળ - નિર્વિકાર)

    - પરભાવથી રહિત છે તેથી
    - જ્ઞાન વિભાવને જાણે તોપણ અશુદ્ધ થતું નથી
      (Snow fire are seen by eyes)

  b) સ્વતંત્ર (freedom)

    - સ્વ-પરનું સ્વરૂપ બતાવે છે તેથી
    - તું સ્વતંત્ર છે પણ તારી આઝાદી તારા દ્રવ્ય સુધી
    - Eg. India independent - move
      લાકડી anyhow - your freedom is
      till your નાસિકા - from my
      નાસિકા, my freedom starts

  c) એકરૂપ (અભેદ)

    - એમાં કોઈ પરવસ્તુનો મેળ નથી તેથી

  d) નિરાબાધ (અબાધિત)

    - નય-પ્રમાણની (વિકલ્પોની) એમાં બાધા નથી તેથી

* એવી ભેદજ્ઞાનની તીક્ષ્ણ કરવત
  Eg. લાકડા પર મૂકવાથી બે ભાગ પડી જાય

  અંદર પ્રવેશીને
  a) સ્વભાવ-વિભાવ
  b) જડ-ચેતનને
  જુદાં જુદાં કરી નાખે છે

* તે જડરૂપ તથા ચેતનરૂપ

  બેઉ દ્રવ્યને જુદા જુદા
  જાણવાનો વિવેક લાવે છે

* Eg. તાવ / ક્રોધ / જાણનાર

  - શેમાં હું કરવું?
  - પરદ્રવ્ય છે - મારો સ્વભાવ નથી
    - મારો સ્વભાવ છે

Eg. ભેદજ્ઞાનરૂપી કરવત

* શરીર આત્માનો સંયોગ છે

  એકરૂપ માને છે (દેહાધ્યાસથી)
  જુદાં જાણે છે (ભેદવિજ્ઞાનથી)

* પોતાનું પરમાં નહીં
  પરનું પોતામાં નહીં મેળવવું

  Eg. Borrowed money

* વળી અંતરાત્મામાં ભેદન કરીને

  સ્વભાવ અને વિભાવને
  જુદા જુદા કરે છે (જાણે છે)

* સ્વભાવ - વિભાવનું ભેદજ્ઞાન

  a) જ્ઞાન / રાગની ભિન્નતા
  b) ધ્રુવ / પર્યાયનો ભેદ

* ભેદજ્ઞાન માટે દૃષ્ટાંત of

  પ્રજ્ઞાછીણી - કરવત
  Eg. હંસ દૂધ પાણી

* સૂક્ષ્મબુદ્ધિ - વિવેકબુદ્ધિ

  જેથી જડ / ચેતન - સ્વભાવ / વિભાવ
  જુદાં ભાસે

* All have ભેદજ્ઞાન

  Eg. All go to your home
  Eg. Wear your footwear

* But this is સૂક્ષ્મ ભેદજ્ઞાન

  જ્ઞાનની પર્યાય - સૂક્ષ્મ / નિર્મળ

* જ્ઞાન અલગ નથી કરતું

  છૂટું / જુદું - જાણે છે

* હું જ્ઞાનમય - like sky

  રાગ - like clouds
  Eg. શ્રીખંડમાં કાંકરી જીભ દ્વારા છોડી દે છે

(Continued)

ભેદજ્ઞાનીઓની રુચિ

* તે ભેદજ્ઞાન જેમના હૃદયમાં
  ઉત્પન્ન થયું છે તેમને
  - પરદ્રવ્યમાંથી રુચિ ખસી જાય
  - ધનાદિ પરિગ્રહમાં રહે તોપણ
  - આત્મિક રસનો આનંદ લે છે
* તેમને પરસંગ રુચતો નથી
  - દ્વેષ પણ થતો નથી
  - બીજાની જરૂર નથી - independent
* તેઓ આત્મભાવમાં રહે છે
  - Eg. આનંદના કુંડમાં સ્નાન કરે છે
  - Eg. આનંદના ફુવારામાં સ્નાન કરે છે
* પરસંગ - પર સહારો - પરભાવ
  રુચતો નથી
  પરમાનંદમાં મસ્ત રહે છે
* જ્ઞાનસ્વરૂપી પરમાત્મધારાને પારખે છે
  અને આનંદ પામે છે
  Eg. શેરડી - કૂચા - રસ

---

* પરલક્ષી પરિણામ - ઔદયિકભાવ
  સ્વભાવલક્ષી પરિણામ - મોક્ષમાર્ગ
* સંવર પર દૃષ્ટિ કરવાથી
  સંવર ઉત્પન્ન નહીં થાય
  - Because it's પર્યાય - on શુદ્ધાત્મા
* નિર્મળ કે મલિન પર્યાય
  બન્ને સમાન છે
  - Eg. બ્રહ્મચારી માટે
    સ્વસ્ત્રી - પરસ્ત્રી નથી
  - ધ્રુવ પર દૃષ્ટિ ઠરવી જોઈએ

પ્રજ્ઞાછીણી

* આત્માર્થીએ જીવનમાં કરવા જેવું કાર્ય
  - રાગથી ભિન્નતા - જ્ઞાન સાથે એકતા - જ્ઞાનસ્વરૂપમાં સ્થિર
  - ગમે તેવા સંયોગોમાં - એકતા નહીં
* મોક્ષનું સાધન મારામાં છે
  - મારું જ્ઞાન જેટલું અંતર્મુખ - બહિર્મુખ નહીં
  - સાધન છે - Eg. ભગવતી પ્રજ્ઞા

---

* ભગવતી પ્રજ્ઞા
  - તીક્ષ્ણ જ્ઞાન - સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ - તીખી - ઉગ્ર awareness
  - જ્ઞાન / રાગને ભિન્ન જાણી - એકતા તોડે ભિન્ન રાખે
* આત્મભાવ - બંધભાવને
  - સંધિમાં - પટકી - છેદી નાંખે
  - અજ્ઞાનીને એક જ ભાસે
* મુક્તિ પમાડે
  - સર્વ પ્રયત્નથી - જગતથી પાછો વળી - જાગૃતિપૂર્વક સંધિ પર
  - પટકીને જુદાં પાડે - પ્રજ્ઞા આત્મા તરફ વળે - મુક્તિનો પ્રયત્ન

---

* જ્ઞાનીની પ્રેરણા
  - એક વાર પ્રજ્ઞાછીણી - હાથમાં લે - સંધિ પર પટકાવ
  - ઉલ્લાસપૂર્વક ઉદ્યમ કરી બંધને છેદ
* આત્માર્થીનું કર્તવ્ય / ભાવના
  - કષાય ઉપશાંતાદિ યોગ્યતા
  - સમ્યક્ શ્રવણ Eg. પુત્રનાં લક્ષણ પારણેથી
* મનુષ્યપણું - game changer
  - Eg. વીજળીના ઝબકારે - ભેદજ્ઞાનનો દોરો
  - અનંત કાળે આવો અવસર - શૂરવીર બનીને
* અનંતો પુરુષાર્થ
  - અનંત પરદ્રવ્ય / પરભાવથી
  - પોતાના જ્ઞાનને જુદું રાખવું
  - Eg. ડુંગરા ચઢવા - ભૂખ્યા રહેવું તે નહીં

પ્રવચન-૩ તા. ૨૩-૮-૨૫ સવાર

Episodes 196 - 198

Episode 196

મોક્ષની અપૂર્વ કળા

કષાયોનું મૂળ - હું શરીર છું

* જ્ઞાનસ્વરૂપ હોવા છતાં શરીરરૂપ માને છે
  - શરીર સંબંધી ચીજોમાં પોતાપણું
  - તેમાં થતાં ફેરફારથી રાગ-દ્વેષ
* અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ સામગ્રીમાં
  - રાગ-દ્વેષ - શુભાશુભ ભાવ
  - તેમાં એકત્વ કરે છે
* કર્મકૃત પરિસ્થિતિ - ભાવોમાં
  - અહં-મમ - ક્રોધ, માન, માયા, લોભ
  - સર્વ દુઃખનું કારણ છે

* 'હું શરીર છું' - એ માન્યતા
  - રાગ-દ્વેષરૂપ Eg. વૃક્ષની જડ છે
  - વિભાવ મારો સ્વભાવ Eg. વૃક્ષનું સિંચન છે
* હું શરીર - શુભાશુભ ભાવ નથી
  - પણ તે બધાથી ભિન્ન
  - જ્ઞાનનો પિંડ - શુદ્ધ / પૂર્ણ / નિત્ય / ધ્રુવ તત્ત્વ છું

* સહજસ્વરૂપે જીવની સ્થિતિ - મોક્ષ
  - સ્વરૂપ નષ્ટ / નાસી ગયું નથી
  - ભાન નથી
* અજ્ઞાનના કારણે
  - Eg. અત્તર bottle - બૂચ
  - સુગંધ અનુભવાતી નથી
* સુગંધ માટે
  - બહારથી કંઈ મેળવવું પડતું નથી
  - બૂચ કાઢવાનું છે
* Eg. 5 years રાજકુંવર - ચોર - 15 years
  - લાખુંથી ઓળખાણ
  - રાજકુંવર બનવું નથી પડ્યું - હતો જ
  - જાણ્યું કે (વિષય) ચોરી છૂટી ગઈ

મોક્ષની અપૂર્વ કળા

* મોક્ષની અપૂર્વ કળા
  - હું સમસ્ત દ્રવ્યકર્મ / નોકર્મ / ભાવકર્મરહિત
  - શુદ્ધ ચૈતન્યઘન આત્મા - આનંદથી ભરેલો

* Eg. જેમ લીંડીપીપરમાં ૬૪ પહોરી તીખાશની તાકાત છે
  - ભરોસાથી ઘૂંટે
  - પ્રગટે - શરદી ટળે
* તેમ આત્માની અધૂરી / અશુદ્ધ અવસ્થા
  - સ્વભાવનો વિશ્વાસ - એકાગ્ર
  - મોક્ષ પ્રગટે - દુઃખનો અંત

* સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ પોતાને એમ માને
  - સ્વભાવે - સિદ્ધ કરતાં ઓછા નથી
    ચૈતન્યનો ભંડાર છીએ
  - વર્તમાન રુચિને - ફેરવી આત્મરુચિ - તો આત્મભાન
* અંતરમાં વળી વજ્રભીંત જેવો નિર્ણય
  - કર્યા વગર - મોક્ષ તરફ વીર્ય ઊપડશે નહીં
  - દેહ - વિકાર = માત્ર જ્ઞાનનું જ્ઞેય

* ૩૪મા કળશમાં - આચાર્ય કહે છે
  - ૬ મહિના માટે - બહારના કોલાહલથી
  - નિવૃત્ત થઈ - ચૈતન્ય અભ્યાસમાં જોડ
* વધુમાં વધુ ૬ મહિના
  - કાળની ગણતરી ઉપર વજન નથી
  - એવી આત્મલગનીથી કાર્ય કર
* જ્ઞાન ઊંડું / સૂક્ષ્મ થશે
  - ધારાવાહી અભ્યાસથી
  - સુખના સમુદ્રનો અનુભવ થશે
* ધારાવાહી અભ્યાસ
  - Eg. ધોધ પડે પથ્થર પર તો wet
  - નિત્ય ટપ ટપ તો કાણું પડે

Episode 197

છંદ ૪

આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ

કાળલબ્ધિ આદિ પાક્યે

* જીવપદાર્થ

a) જીવદ્રવ્ય = દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયયુક્ત
b) જીવતત્ત્વ = પર્યાયરહિત ત્રિકાળી ધ્રુવ
c) જીવપદાર્થ = individual - વ્યક્તિવિશેષ
વિશિષ્ટ પર્યાય સહિત
વ્યવહાર કરવાનો છે તે

---

* અનંત સંસારપરિભ્રમણ
કરતો જીવ કોઈ વાર
(નિગોદથી - મનુષ્યપણું)

a) કાળલબ્ધિ
b) દર્શનમોહનો અનુદય
c) ગુરુ-ઉપદેશરૂપ બાહ્ય નિમિત્ત

* પામીને તત્ત્વશ્રદ્ધાન કરે

- જેને સમકિત કહેવાય
- According to તત્ત્વાર્થસૂત્ર

---

* જ્યારે કાળલબ્ધિ પાક્યે
યોગ્ય કાળે યથાર્થ પુરુષાર્થ

- કરી મિથ્યાત્વનો નાશ કરે
- જ્ઞાન / રાગધારા છૂટી પડે છે

* અને સમકિત પામે

તેના પ્રવાહમાં જ્ઞાનગુણના
પ્રકાશમાં ઊંચે ચઢે છે

* જ્યારે કોઈ જીવ મિથ્યાત્વરૂપી ગાંઠને ભેદી

- શુદ્ધ સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી જળધારાનો
  પ્રવાહ વહે છે અને તે
- જ્ઞાનધારામાં મગ્ન રહી

* જ્ઞાનગુણના ઉદયથી
ઊર્ધ્વમુખ થઈને

મુક્તિ સન્મુખ દોડે છે

ત્યારે શું થાય

* જ્યારે કોઈ જીવ અવસર પામીને
મિથ્યાત્વને ભેદી નાખે તો તેના

અંતરમાં સમ્યક્ત્વનો પ્રવાહ વહેવા માંડે
અને જ્ઞાન સમ્યક્રૂપને ગ્રહણ કરીને
આત્માને ઉત્થાન તરફ લઈ જાય છે

---

* ત્યારે તેના અંતરંગમાં

દ્રવ્યકર્મ-ભાવકર્મનું દુઃખ કાંઈ
અસર કરતું નથી

* દ્રવ્યકર્મ તો પુદ્ગલ છે

ભાવકર્મનો સાક્ષી રહે છે
કર્મોદયમાં સાક્ષી રહે

---

* અનુભવના અભ્યાસથી ઉન્નતિ
કરતાં કરતાં તે જીવ

કર્મબંધનથી મુક્ત થઈને
ઊર્ધ્વગમન કરે છે અર્થાત્
સિદ્ધગતિને પામે છે

* તે જીવ આત્મશુદ્ધિના સાધન
એવા અનુભવના માર્ગમાં લાગીને

પૂર્ણ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે
તેને જ પરમાત્મા કહે છે

* પૂર્ણ સ્વરૂપ પર દૃષ્ટિ થતાં - સ્થિરતા થતાં

પૂર્ણદશા પ્રાપ્ત કરે છે
સિદ્ધગતિને પામે છે - પરબ્રહ્મ કહેવાય છે

Episode 198

છંદ ૫

સમ્યગ્દૃષ્ટિનો મહિમા

જેમણે મિથ્યાત્વનો નાશ

* જેમણે મિથ્યાત્વગ્રંથિ (સ્વરૂપભ્રમણા) છેદીને
  - તથા ઉપશમરૂપ મહારસ વેદીને
  - ભેદવિજ્ઞાનની કળા ધારણ કરી છે
* ભેદવિજ્ઞાન વડે પોતાના
  - સમ્યક્ત્વનો અમૃતરસ ચાખીને
  - જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટ કરી છે
* મિથ્યાત્વના ભેદથી (ભેદી વેદી)
  - પુદ્ગલ મહિમા vanished
  - પોતાનો મહિમા આવ્યો છે
    (Not જિનમહિમા - but નિજમહિમા)

---

* નવું મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન થતું નથી
  - મિથ્યાત્વના નાશનો real અર્થ
  - શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ પર દૃષ્ટિ રહે છે
* હું in શુદ્ધાત્મા
  - Not in કર્મકૃત વ્યક્તિત્વ
  - તાત્ત્વિક સત્તામાં અહંપણું
* સ્વરૂપનો મહિમા
  - મહિમા વિના દૃષ્ટિ શમાતી નથી
  - પરિણતિ ખેંચાતી નથી

---

* જ્ઞાનજ્યોતિ પ્રગટ કરી
  - પોતાના નિજગુણ - દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર
    ગ્રહણ કર્યા છે
* મિથ્યાત્વ ભેદી - પરમરસ વેદન કરી
  - ભેદજ્ઞાનની કળા પામ્યો છે
  - પોતાનો મહિમા જાણી - પરનો છૂટે છે

તે સુવર્ણ સમાન છે

* મિથ્યાત્વના નાશથી
  - આત્માનુભવનું અમૃત વેદન કર્યું
  - અંતરથી પરભાવનો ત્યાગ થાય છે
* અને દેશવ્રત - મહાવ્રતાદિ
  - ઊંચી ક્રિયાઓને (વ્રતો) ગ્રહણ કરે છે
  - ઊંચી દશા પ્રાપ્ત કરે છે
* અજ્ઞાનીનો ત્યાગ
  દ્વેષ - લોકેષણા - પ્રલોભન - ભય

  જ્ઞાનીનો ત્યાગ સહજ
  Because of સ્વરૂપદૃષ્ટિ
* જ્ઞાનજ્યોતિ સવાઈ વૃદ્ધિ થાય છે
  - કાંતિ પ્રકાશમાન થઈ છે
  - એવા બુદ્ધિમાન સમ્યગ્જ્ઞાની કહેવાય
* વર્ધમાન સમકિત થઈ
  ટાળે મિથ્યાભાસ
  - જેમ જેમ આત્મસ્થિરતા વધે
  - જ્ઞાનજ્યોતિ સવાઈ વૃદ્ધિ થાય છે
  - ગુણસ્થાનક changes - સ્વરૂપશ્રેણીએ ચઢે
* સંયોગદૃષ્ટિ ટળે - સ્વરૂપદૃષ્ટિ રહે
  - પરસંયોગ - પરપ્રસંગની મમતા જાય
  - Eg. When shade - why go in sun
* સંયોગ સાથે સુખ-દુઃખનો સંબંધ નથી
  - Then why દૃષ્ટિ go there
  - અધિકતા, વિશેષતા, મહિમા નહીં

---

* તે પંડિત / વિદ્વાન / બુદ્ધિમાન
  સમ્યગ્દૃષ્ટિ - જ્ઞાનવાન
  - Eg. સુવર્ણ સમાન છે
* તેમને શુભાશુભ કર્મમળ લાગતો નથી
  - સ્પર્શતો નથી
  - Eg. કાટ લાગતો નથી સુવર્ણને
  - નિર્મળ - નિર્લેપ બની જાય છે

પ્રવચન-૪ તા. ૨૪-૮-૨૫ સવાર

Episodes 199 - 201

Episode 199

જિનવાણીની ૪ શૈલી

ચાર અનુયોગ

* જિનવાણી is like mother
  - હંમેશાં હિત કરે
  - જૂઠું નહીં બોલે - શૈલી બદલે
* જુદી જુદી ચાર શૈલી
  - ચાર અનુયોગ - names
  - Eg. Brother - bad words - thorn
    to sister pricked

---

* In one દ્દષ્ટાંત - ૪ શૈલી
  a) ગાળો માટે કાંટો લાગ્યો = કથાનુયોગ
  b) ઉપર જોઈને ચાલે છે માટે = ચરણાનુયોગ
  c) પૂર્વકર્મના ઉદયથી = કરણાનુયોગ
  d) થવાનું હતું તે થયું = દ્રવ્યાનુયોગ
  - ૪ જુદી શૈલીથી
* If one seems failing
  - Try another
  - But come to a સમાધાન
* Don't deny any અનુયોગ
  - જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય
  - તેમ સમજવું / આચરવું

---

* Wrongly used
  - Eg. વાંદરાના હાથમાં ચાકુ
  - તો પોતાનું નાક કાપે
* Extract વીતરાગભાવ - not wrongly
  - Eg. ભરત-બાહુબલિ fought - so I
  - They took diksha - are you ready

---

* સમાજમાં દ્રવ્યાનુયોગનો અભ્યાસ થતો નથી
  - થાય તોપણ શબ્દજ્ઞાન - ભાવભાસન નહીં
  - Eg. ગધેડા પર ચંદન - no સુગંધ લાભ

રામાયણ

* પ્રથમાનુયોગ
  - Eg. પતાસામાં કડવી દવા
  - Easy (stories) difficult (ભેદજ્ઞાન)
* આબાલ ગોપાલ
  - Kids - ગંવાર - newcomers
  - Also understand

---

* Different ગતિ - though together
  - Eg. Laxman - નરક (તીર્થંકર)
  - Eg. Sita - દેવ (ગણધર)
  - Eg. રામ - મોક્ષ
  - Eg. હનુમાન - મોક્ષ
  - Eg. ભામંડળ - ભોગભૂમિ
    Sita's brother - as no diksha
* In જૈન રામાયણ
  - દશરથ took diksha
  - ભરત also wanted
  - So Kaikeyi begs રાજ્ય - stay occupied
  - So રામ goes away as
  - Won't in His હાજરી - not વનવાસ
    (No mention of મંથરા)
* Ravan's name was દશાનન
  - Because tried to lift Kailash
  - Crushed by Muni's thumb
  - He cries
  - So રાવણ - રાવ કરનાર

Episode 200

<u>છંદ ૬</u>

ભેદજ્ઞાન - સંવર, નિર્જરા, મોક્ષનું કારણ છે

મોક્ષનું પરંપરા કારણ

* ભેદવિજ્ઞાન નિર્દોષ છે
  - સંવરનું કારણ છે
  - સંવર નિર્જરાનું કારણ છે
  - નિર્જરા મોક્ષનું કારણ છે
* તેથી ઉન્નતિના ક્રમમાં
  - ભેદવિજ્ઞાન જ પરંપરાએ
    મોક્ષનું કારણ છે

---

* જો તે ત્યાજ્ય છે, તોપણ
  ઉપાદેય છે
  - ભેદવિજ્ઞાન આત્માનું નિજસ્વરૂપ નથી
  - તેથી મોક્ષનું પરંપરા કારણ છે
  - મૂળ કારણ નથી
* પરંતુ તેના વિના મોક્ષના
  અસલ કારણ
  - સમ્યક્ત્વ, સંવર, નિર્જરા થતાં નથી
  - તેથી પ્રથમ અવસ્થામાં ઉપાદેય છે
  - અને કાર્ય થતાં હેય છે
* આત્મસ્વરૂપની સ્થિરતા
  ન હોય ત્યાં સુધી

  ભેદજ્ઞાન અવશ્ય ઉપાદેય છે

---

* ભેદજ્ઞાન નિર્દોષ because

  શરીર - રાગ - વિકલ્પથી ભિન્નપણું કરાવી -
  આત્મામાં લીનતા કરાવે
* ભેદવિજ્ઞાન સંવરનું કારણ છે
  - સંવર ધર્મ છે
  - ધર્મથી મોક્ષ છે

ઉપાદેય અને હેય

* મહત્ત્વનો છંદ છે
  - સાધારણ છંદ નથી - because says
  - ભેદજ્ઞાન is હેય અને ઉપાદેય
* સંવર -
  - આત્માના મહિમાથી પ્રગટે છે
  - સંવરના મહિમાથી નહીં
* વિકલ્પાત્મક અવસ્થામાં
  - ભેદજ્ઞાન અવશ્ય હોય
  - પણ વિકલ્પમાત્ર હેય છે
* વિકલ્પ - ચિંતનથી પણ પરે જવાનું છે

  Eg. દીવાસળી burns - burnt
* ભેદવિજ્ઞાનનો વિકલ્પ helps
  - But વિકલ્પ should also go
  - Eg. સંતરું ખાવા - છિલકાં should go
* Eg. ગોર મહારાજ ફેરા ફરાવે

  પણ ઘરે થોડા લઈ જવાય?
* પરાયાં અને પોતાનું ભેદ કરીને

  પછી પોતાના ઘરમાં વિશ્રામ
  કરવાનો છે

---

* મોક્ષનું સાચું કારણ
  - ત્રિકાળી દ્રવ્યસ્વભાવ છે
  - પરંતુ ભેદવિજ્ઞાન વિના તે શક્ય નથી
* પૂર્ણ પર્યાય પ્રગટ્યે
  - ભેદજ્ઞાનરૂપ અધૂરી પર્યાય રહેતી નથી
  - તેથી હેય અને ઉપાદેય બન્ને છે

Episode 201

છંદ ૭

આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થતાં ભેદજ્ઞાન હેય છે

ભેદજ્ઞાન ક્યારે હેય?

* જ્યાં સુધી મુક્તિ થઈ નથી
  - ત્યાં સુધી ભેદજ્ઞાન પ્રશંસનીય (ઉપાદેય) છે
* પણ જ્યાં આત્માની
  પરમ જ્યોતિ (પરમ જ્ઞાન) પ્રગટ થાય

  ત્યાં કોઈ પણ વિકલ્પ રહે નહીં -
  ત્યારે ભેદજ્ઞાન પણ ક્યાંથી રહે

---

* પરાયું ઘર - પોતાનું ઘર
  - પરંતુ ઘરે પહોંચ્યા બાદ
  - વિશ્રામ (તેમ no ભેદજ્ઞાન)
* કાર્ય થયા પછી કારણની જરૂર નથી
  - Eg. Khichdi થયા પછી
    અગ્નિની જરૂર નથી
    or else બળી જાય
* સાક્ષાત્ કારણ for મોક્ષ
  - Not ભેદજ્ઞાન
  - But વિકલ્પરહિત થવું
* Eg. Ticket of train
  - Important to keep till you reach
  - Then it's ભાર
* કેવળજ્ઞાન - ભેદજ્ઞાનથી નહીં
  અભેદજ્ઞાનથી થાય છે
  - Eg. પતિવ્રતાને જાપ કરવો પડતો
    નથી કે આ મારો પતિ નથી
  - પતિમાં લીન હોય
  - સ્વમાં લીનતા પછી ભેદજ્ઞાનની
    જરૂર નથી

---

* અદ્‌ભુત dual છંદ
  - ભેદજ્ઞાનનાં ગીત પણ ગાયાં
  - તેને હેય પણ કહ્યું
* Eg. Shopping કરવા જાઓ
  - ઝોળીની જરૂર છે પણ
  - ઘરે આવ્યા પછી તેની જરૂર નથી

---

* તેમ ચૈતન્યસ્વરૂપ ભગવાન આત્મા
  - પૂર્ણ પ્રસિદ્ધ થયો નથી ત્યાં સુધી
    જ ભેદજ્ઞાનની જરૂર
* પર્યાયમાં પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રસિદ્ધ
  - ત્યાં વિકલ્પ of ભેદજ્ઞાન
    રહેતો નથી
* રાગ પણ નહીં
  રાગનું ભેદજ્ઞાન પણ નહીં

  આવો મોક્ષમાર્ગ (સાધન) છે
* જ્યાં સુધી મુક્તિ થાય નહીં
  - ત્યાં સુધી ભેદવિજ્ઞાન ભાવવું
  - ખંડ પડ્યા વિના - અખંડપણે
* Eg. બદામમાંથી તેલ કાઢવું હોય તો
  - એકધારી બદામ ઘસવી પડે
  - એક, બે વારથી ન થાય
* ભલે હેયરૂપે છંદ છે
  - પણ ગૂઢાર્થ એ છે કે ત્યાં સુધી
    નિરંતર ભેદજ્ઞાનની ભાવના ભાવવી
* પ્રમાદ વિના
  ઉત્સાહપૂર્વક

  ભાવવું જેથી મુક્તિ થાય

પ્રવચન-૫ તા. ૨૫-૮-૨૫ સવાર

Episodes 202 - 204

Episode 202

ભેદજ્ઞાનની ખુમારી

ભેદજ્ઞાનની પ્રક્રિયા

* ભેદવિજ્ઞાનની પ્રક્રિયા - પ્રથમ બુદ્ધિપૂર્વક
  - હું જ્ઞાયકમાત્ર છું
  - ઉદયમાં - હર્ષ-શોક નહીં - વધ-ઘટ થઈ નથી
* ચાલતા પરિણમનમાં
  - પરપ્રવેશકભાવની સાવધાની
  - ઉદય / વિકારો વચ્ચે - જ્ઞાનસ્વરૂપ સદા નિર્લેપ
* ઉત્સાહથી - કાર્યે કાર્યે / પ્રસંગે પ્રસંગે
  - જ્ઞાયક ભાસે (પરોક્ષ)
  - જ્ઞાયક વેદાય (પ્રત્યક્ષ)
* આમ, જ્ઞાયકથી એકત્વ
  - જ્ઞાનને મુખ્ય કરવાથી
  - વિભાવના નિષેધપૂર્વક

---

* સર્વ સિદ્ધાંતનો સાર
  - ભેદજ્ઞાનનું પરિણમન
  - શાસ્ત્રશ્રવણ / વાંચનનું પ્રયોજન
* આ ન થયું તેનું
  - શાસ્ત્રજ્ઞાન બધું મિથ્યા
  - ક્રિયાઓ બધી મિથ્યા
* અખંડ / સહજ જાપ
  - ગોખવું નથી પડતું
  - ભિન્ન ધારા - સહજ વર્તે
* આત્માને વળગીને દશા થઈ
  - Eg. વીજળી - પર્વત - ટુકડા
  - રેણ દીધે એક ન થાય
* એવી દશા સહજપણે
  - પ્રયત્ન સ્વભાવસન્મુખ
  - ઉત્સાહથી ઉદ્યમ

ધ્યેયની સિદ્ધિ

સાચું જ્ઞાન - સાચો પુરુષાર્થ

* ધ્યેય સિદ્ધ કરવા - પ્રથમ સ્વદ્રવ્યનો નિર્ણય
  - સંયોગ / વિકારથી ભિન્ન
  - ચૈતન્યસ્વરૂપની પ્રીતિ - પ્રતીતિ
* Eg. સાકર કેટલી?
  - ગળપણ છે તેટલી - કચરો મેલ તે નહીં
  - ચૈતન્યતા - સંયોગ / વિકાર તે નહીં

---

* Eg. દીવાસળીના ટોપચામાં
  - ભડકો થવાનો સ્વભાવ / તાકાત છે
  - નિશ્ચય પછી ઘસતાં - કેવળજ્ઞાન
* Eg. દીવાસળીના ખોખામાં
  - ભડકાની તાકાત નથી
  - શરીરાદિની ક્રિયાથી - કેવળજ્ઞાન નહીં
* Eg. દીવાસળીનો પાછળનો ભાગ
  - ભડકાની તાકાત નથી
  - શુભાશુભ ભાવોથી - કેવળજ્ઞાન નહીં

---

* ઉપવાસાદિથી નહીં
  - સ્વરૂપબોધ / પ્રતીતિ / લીનતા એકાગ્રતા
  - વ્રત / ઉપવાસ / ભક્તિ - સ્વરૂપલક્ષ વિના નકામાં
* વૈરાગ્ય
  - સ્ત્રી / ઘર / ધંધો છોડ્યે નહીં
  - એ તો રૂંધાયેલો કષાય છે
* અજ્ઞાની - કષાયની મંદતા / રાગનો ઘટાડો
  - મિથ્યાત્વના નાશપૂર્વક વૈરાગ્ય
  - Eg. દૂધ - ઊભરો - કંઈ વધ્યું નથી
* ભેદજ્ઞાનથી પૂર્ણતા
  - Eg. ચૈતન્યપહાડમાંથી મૂર્તિ ભેદજ્ઞાનના ટાંકણા વડે - ત્રિકર્મરહિત
  - Eg. વીજળી - તાંબાના તારમાં - પૂર્ણાનંદ પર્યાય

---

* ખુશી - ખુમારી
  Eg. ગરીબ કન્યા - કરોડપતિ
  ગણ્યા / દર્શન
* માતૃત્વ ક્યારે
  Eg. ગર્ભ ધારણ કરે ત્યારથી
  Not seen

---

* આત્માર્થીની ભાવના
  Eg. ઘડો - લોઢું
  ઉત્સાહ absorb
  ધગશ - અભ્યાસ - પરિણમન
* અલિપ્ત
  Eg. Chloroform Eg. ઘટાકાશ

Episode 203

છંદ ૮

ભેદજ્ઞાન પરંપરા મોક્ષનું કારણ છે

ભેદજ્ઞાનથી મોક્ષરૂપ

* જે જીવને ભેદજ્ઞાનરૂપ સંવરની પ્રાપ્તિ થઈ છે
  - તે જીવ મોક્ષરૂપ કહેવાય છે
* એટલે તે પોતાના જ્ઞાનસ્વરૂપનો
  - અખંડ આનંદ ભોગવે છે
* પણ જેના હૃદય વિષે ભેદજ્ઞાન નથી
  - તે અજ્ઞાની કર્મરૂપી બંધનથી
    પોતાના આત્માને બાંધે છે
* એવો મૂર્ખ જીવ
  - શરીરાદિથી બંધાય છે

---

* પર અને પર્યાયથી ભિન્નતા
  - એ ભેદજ્ઞાન - સંવરનું અને મોક્ષનું કારણ બને છે
* મોક્ષસ્વરૂપી આત્મા
  - ભેદજ્ઞાનથી મોક્ષરૂપ બની જાય છે (દશા)
* સમ્યગ્દષ્ટિ જીવને માટે
  - માત્ર બૌદ્ધિક વિષય નથી
  - એમાં રસ છે
  - વારંવાર ઉપયોગ ત્યાં જાય
  - તેવો મહિમા ગાયો છે

---

* ભેદજ્ઞાનના અભાવમાં મૂર્ખ જીવ
  - પરમાં એકત્વ-મમત્વ કરે છે
  - Eg. દેહનો જન્મ - પોતાનો જન્મ
    દેહનું મરણ - પોતાનું મરણ
    દેહ જીર્ણ - પોતે જીર્ણ
* વળી પરભાવમાં મૂર્ખ જીવ
  - વિકારરૂપ પોતાને માને છે
  - પર્યાય જેટલો પોતાને માને છે
  - Eg. Teacher said - if I was
    Ambani - I would be richer
    than him - because I would
    continue tuitions also

  (પર્યાય જેટલો પોતાને માને છે)
  (પર્યાયદૃષ્ટિ છૂટતી જ નથી)
* પરિણામે બંધન પામે છે
  - નોકર્મ - દ્રવ્યકર્મ - ભાવકર્મ
  - તેમાં એકતા હોવાથી

---

* તેથી કહ્યું છે
  - અત્યાર સુધી જે જે મોક્ષ પામ્યા
    તે ભેદજ્ઞાનથી - ભવિષ્યે પણ
* દયા - દાન - વ્રત - તપ ન કહ્યું
  - પણ ભેદજ્ઞાન because તે
    શુભથી પણ ભિન્નતા કરે છે
* ભેદજ્ઞાનના અભાવે
  - શરીરાદિમાં અહંબુદ્ધિ
  - શુભાશુભમાં એકત્વ
  - જ્ઞાયકનું વિસ્મરણ

Episode 204

છંદ ૯

ભેદજ્ઞાનથી આત્મા ઉજ્જ્વળ થાય છે

Eg. સમ્યગ્દષ્ટિરૂપી ધોબી

* ભેદજ્ઞાન સાબુરૂપ છે
  અંતરાત્મા ધોબી
  ઉપશમરૂપ (સમત્વભાવરૂપ) નિર્મળ પાણી વડે
  - કર્મરૂપી મેલને ધુએ છે અને
  - પોતાના ગુણરૂપી વસ્ત્રને
    નિર્મળ કરે છે
* સમ્યગ્દષ્ટિરૂપ ધોબી
  ભેદવિજ્ઞાનરૂપ સાબુ
  સમતારૂપ નિર્મળ જળથી
  આત્મગુણરૂપ વસ્ત્રને
  સાફ કરે છે

---

* બહુ જ પ્રસિદ્ધ છંદ છે
  - Kanjiswami used it
    lots in his pravachans
* સાબુ = લગાડવાનો / કાઢવાનો
  - ભેદજ્ઞાનનું ચિંતન કરવું / છૂટવું
  - So very apt example

---

* ધોબી = સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ
  - Not મિથ્યાદષ્ટિ / બહિરાત્મા
* સાબુ = ભેદજ્ઞાનરૂપ
  - જે અભિન્ન છે તેમાં ભેદજ્ઞાન નહીં
  - જે ભિન્ન છે તેમાં ભેદજ્ઞાન કરાય
* જળ = સમતારૂપ
  - કષાયની ઉપશાંતતા વિના
  - શાંતસ્વીકાર - સમત્વ વિના
  - ભેદજ્ઞાન કરી શકાશે નહીં

---

* કપડાં = આત્મગુણરૂપી
  - ધોવાય છે અર્થાત્ મેલ ધોવાય છે
  - વિકાર ધોવાય છે
* પરાઈ ચીજમાં એકત્વ-મમત્વ
  તેનાથી ગંદકી ચઢી છે
  - તે ભેદજ્ઞાનરૂપી સાબુ અને
    સમતારૂપી જળથી - સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ
    ધુએ છે

---

* વ્યવહારમાં પણ ભેદજ્ઞાન
  Eg. સ્વસ્ત્રી - પરસ્ત્રીનો ભેદ થાય છે
  Eg. ચંપલ   Eg. Home
* પરમાર્થમાં પરદ્રવ્ય / પરભાવ
  સંબંધી ભેદજ્ઞાન થાય છે
  તેથી લોકોત્તર કલ્યાણ થાય
* રાગાદિ પરિણામ
  - આત્મામાં ઉત્પન્ન થાય છે પણ
  - આત્માના આશ્રયથી ઉત્પન્ન નથી થતાં
* સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ - વિભાવકાળે
  - Eg. Gutterમાં પડેલો હીરો
    ગંદકી ન જુએ - હીરો જુએ
    શુદ્ધ સ્વરૂપ પર જ દષ્ટિ
* સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ આનંદમાં
  - Eg. Ate Sugarcane
    રસ - not કૂચા
  આત્મા - not દેહ or સંયોગ
  સંયોગદષ્ટિ નહીં
  સ્વરૂપદષ્ટિ છે

પ્રવચન-૬ તા. ૨૬-૮-૨૫ સવાર

Episodes 205 - 207

Episode 205

<u>અંતર્યાત્રાનાં ૪ પરિબળ</u>

<u>Purpose</u> - <u>Priority</u> <u>Process</u> - <u>Purusharth</u> * Purpose - Want to find - Ask why - 5 times * Why more important than how - Then will get Purpose - Passionate - Painful	<u>આત્માર્થી</u> * આત્માની સમજણથી / મનુષ્ય અવતારની - સફળતા - વિષયભોગમાં તો - કાગડા, કૂતરા also - રળવામાં / ભોગવવામાં - પશુ કરતાં શું વધારે * Eg. સરોવરમાં હંસ - ધન્ય છે - કમળની પ્રીતિ છોડી - હંસલી પર - તેમ લક્ષ્મી આદિની છોડી - આત્મા પર * તું તારી કિંમત કર - Eg. ચિંતામણિરત્ન - all things - કાગડો ઉડાવવા - all went away * આત્માની દરકાર કરતો નથી - Eg. રાજા - ઝવેરી - દીવાન - 7/14 કોડા - 80 yrs still
* Priority - Urgency Eg. Nature call Divine call - Leave anything - દાવ પર * If passionate then - Eg. Break wall - no - 50 crores - will do	* વાયદા કરનાર કાયર છે - Eg. આજે વાણિયા જમશે - કાલે બારોટ - હમણાં નહીં - પછી જરૂર કરીશ * આત્માર્થી - હમણાં જ કરવું છે - સંગ / પ્રસંગ - આરંભ-પરિગ્રહ ઘટાડી - વ્યાપાર / વ્યવહારથી નિવૃત્તિ - અભ્યાસ * Eg. નાવમાં પાણી - બન્ને હાથે ઉલેચવું - વીર્યનો વેગ - આત્મા તરફ - મહાન કાર્ય - ઉગ્રપણે પ્રવર્તે
* Process - Is what doing - Part of Process - Change / go ahead? * Right method - Eg. Matchstick - No challenges can stop	* નાની નાની વાતોમાં ન અટકવું - તીર્થંકર / ચક્રવર્તી / શ્રીરામ / શ્રીકૃષ્ણ = all faced - સંયોગ-વિયોગ / નિંદા-પ્રશંસા / સુખ-દુઃખ * Challenges - શિથિલ ન થવું - Eg. Lonavala tunnel - કોઈમાં તાકાત નથી - આત્મકાર્યમાં વિઘ્ન કરવાની
* Purusharth - પ્રારબ્ધ / પુરુષાર્થ - make runs - Eg. Bowling (પ્રારબ્ધ) - batting (પુરુષાર્થ) * ખૂબ પુરુષાર્થ કરવાનો છે - શું યાદ આવે? શારીરિક - Eg. ઉપવાસ Eg. ડુંગરા * Eg. To make 10 batsmen out - How many balls - 10 - મિથ્યાત્વ નાશ અંતર્મુહૂર્ત - Why so long	

* Eg. માનો હાથ - kid
  - સ્વરૂપ છોડવું
  - Ground - tree
* Eg. નિગોદ
  - ૧ શ્વાસ - ૧૮
  - વારંવાર દેહપ્રાપ્તિ

---

* ક્લેશમાં વીર્ય
  - Patrank 460
  - No reason accepted
* Eg. તંબૂ
  - કરચલી - પ્રતિકૂળતા
  - ઊડી જશે - મૃત્યુ

---

* સરી પડે છે
  - Eg. રેતી beach
  - Eg. મૃગાપુત્ર - કાંચળી

---

* Param Krupalu Dev
  - 4 Partners
    Kids
    ભક્તરત્નો
* Handled all
  - Duty towards
  - Others and yourself

Episode 206

<u>છંદ ૧૦</u>

<u>ભેદજ્ઞાનની ક્રિયાનાં દૃષ્ટાંત</u>

દૃષ્ટાંતો	ભેદવિજ્ઞાનના બળથી
1) Eg. જેમ ધૂળધોયો - ધૂળમાંથી સોના-રૂપાના દ્રવ્યને શોધી કાઢે છે - સોનીને ત્યાં કચરો સાફ કરવાવાળો ધૂળમાં સોના-ચાંદીને શોધે છે 2) Eg. જેમ અગ્નિ - મેલને બાળીને સોનું તારવે છે - ધાતુને (પથ્થર - ઉપલ) અગ્નિથી ગાળીને સોનું જુદું પાડે છે 3) Eg. જેમ ફટકડીનું ચૂર્ણ - મેલને નીચે બેસાડી પાણીને નિર્મળ કરે છે - બન્ને જુદાં પાડે છે 4) Eg. જેમ દહીંને વલોવીને - માખણ જુદું પાડવામાં આવે છે - દહીં મથીને માખણ કાઢે છે માખણ નાખતો નથી - તેમાંથી કાઢે છે 5) Eg. જેમ રાજહંસ - દૂધ-પાણી ભેગાં હોય તેમાંથી દૂધ જુદું પાડી - પી જાય છે - પાણીનો ત્યાગ કરે છે / છોડી દે છે * તેમ જ્ઞાની - ભેદજ્ઞાનની શક્તિ વડે પોતાની જ્ઞાનસંપત્તિને પ્રગટ કરી અનુભવે છે - અને રાગ-દ્વેષાદિક પરભાવનો ત્યાગ કરે છે (તથા પુદ્‌ગલ પદાર્થો) - સંયોગ / વિકારમાંથી જ્ઞાયકને છૂટો	* Eg. જેમ રત્નચિંતામણિથી - ઈચ્છિત વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય - આત્મચિંતામણિના સેવનથી કેવળજ્ઞાન * આત્મા - અચિંત્ય શક્તિવાળો દેવ છે - દૃષ્ટિ કરવાથી - વિકલ્પો વિરામ - મહિમા અપાર છે * પ્રાપ્તિનો - અવસર છે - આત્મદેવને ચિંતવી - સિદ્ધ સમાન સુખ અનુભવો * અનુભવપ્રકાશમાં - કહ્યું છે - Eg. હાંસી થતાં શરમિંદો થાય - ફરીથી તેવું કરે / કહે નહીં * પણ જીવ અનાદિ કાળથી - વિભાવપરિણમન - ૮૪ ચક્કર - હાંસી થાય છે - લાજ નથી આવતી * આત્માનું સ્વરૂપ - સ્વભાવ કદી છૂટતો નથી - વિભાવ કદી ટકતો નથી * Eg. ડૉક્ટર needs ભાષાજ્ઞાન not કાનૂનજ્ઞાન - સાધક needs ભેદજ્ઞાન - not શાસ્ત્રજ્ઞાન * ભેદજ્ઞાનથી - Eg. chloroform - brain - Does not process / evaluate as pain * ભેદજ્ઞાનથી - Eg. ઘટાકાશ - Has nothing to do with pot broken

Episode 207

છંદ ૧૧

મોક્ષનું મૂળ ભેદવિજ્ઞાન છે

ભેદજ્ઞાનથી લાભ

* ભેદજ્ઞાન પોતામાં પ્રગટે

- પોતાના / પારકા (સ્વગુણ / પરગુણ) ગુણોને જાણે છે
- સ્વમાં લીન - પર પર દ્વેષ નહીં / પરથી ઉદાસીન

* પર જાણી - તે તરફથી દૃષ્ટિ હટે

- પરિણતિ છૂટે - હવે વિકાર થતા નથી
- પર તો રહેશે - પણ તે અપ્રભાવિત

* શુદ્ધાત્માનુભવમાં સ્થિર રહે છે

- સમતાભાવ ગ્રહે છે
- જ્ઞાતાભાવ પ્રગટે છે

---

* તે અનુભવના અભ્યાસથી

- સંવરદશા પ્રગટે છે
- સહજ સતત સ્વરૂપાનુસંધાન રહે

* આસ્રવનો નિરોધ થાય છે

- કર્મજનિત મહા અંધકાર
- નષ્ટ થાય છે - વિલય પામે છે

* વિભાવદશાનો ક્ષય કરી

- તે આત્મસમાધિ પામે છે
- ત્યાં કોઈ વિકલ્પદશા નથી

* એવા પોતાના નિર્વિકલ્પ
અને વિશુદ્ધ જ્ઞાનસ્વરૂપનો

- તે અનુભવ કરે છે અને

---

* એમ અનંત કાળ સુધી

- નિર્મળ - શુદ્ધ - અનંત
- અચળ - પરમ - અતીન્દ્રિય સુખ પ્રાપ્ત

* એકરૂપ - શાશ્વત - સ્થિર

- જ્ઞાનસ્વરૂપ પ્રગટ કરી
- તેમાં રમે છે

Conclusion

* અધ્યાત્મગ્રંથોમાં મિથ્યાત્વને જ

- આસ્રવ કહ્યો છે
- તેથી સમ્યક્ત્વ જ સંવર છે

* આ સમ્યક્ત્વ - પરંપરાએ મોક્ષનું

- કારણ છે because તેનાથી
- સંવર / નિર્જરા પ્રગટે છે

* ગુરુ થકી જ્યારે ભાન થાય

- સ્વ-પરનો વિવેક જાગે
- સ્વને સ્વ - પરને પર = ત્યારે સમકિત પ્રગટે

---

* Eg. ભેદજ્ઞાન સાબુ છે

- લગાડવો / કાઢવો - સાબુ પછી ભાર લાગે
- સૂક્ષ્મતા આવ્યે - ભેદજ્ઞાનનો વિકલ્પ પણ ભાર લાગે

* તેથી ભેદજ્ઞાન પણ હેય છે

- પ્રાથમિકમાં જરૂરી - પછી નહીં
- અંતે નહીં - તેથી હેય છે

---

* કાર્યપદ્ધતિનો ક્રમ સમજવો

- અને એ પ્રમાણે વર્તવું
- ભેદજ્ઞાન = સમ્યગ્દર્શન પહેલાં અને પછી જરૂરી / પૂર્ણતા પછી નહીં

* શુદ્ધાત્માનો અભ્યાસ કરવો

- જ્ઞાયકભાવનો અભ્યાસ કરવો
- પરથી ઉદાસીન રહેવું

* રુચિ પ્રગટે તો ઉપયોગ પલટે

- ઉપયોગ goes where મહિમા is
- Eg. ચર્ચા આત્માની - મહિમા પરનો
- તો નહીં થાય
- Eg. વાતો કર્યે વડાં ન થાય